

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра соціально-економічної географії і регіоналістики
імені Костянтина Немця

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана факультету геології,
географії, рекреації і туризму
Катерина КРАВЧЕНКО

“ 18 ” вересня 2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ПРАКТИКА З РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	<u>10 Природничі науки</u>
спеціальність	<u>106. Географія</u>
освітня програма	<u>«Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»</u>
вид дисципліни	<u>за вибором</u>
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

«27» серпня 2025 року, протокол № 12

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Наталія ГУСЕВА, к. геогр. н., доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіонаознавства імені Костянтина Немця

Сергій КОСТРИКОВ, д. геогр. н., професор, професор кафедри соціально-економічної географії і регіонаознавства імені Костянтина Немця

Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіонаознавства імені Костянтина Немця

Протокол № 11 від «27» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

(підпис) Людмила НЕМЕЦЬ
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис) Катерина КРАВЧЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол № 7 від «27» серпня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії факультету геології, географії, рекреації і туризму

(підпис) Юлія ПРАСУЛ
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма практики з регіонального розвитку складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 106. Географія освітньою програмою «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток» та Положення про проведення практики студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол Вченої ради університету № 7 від 11. 04. 2022 р., наказ ректора № 0213-1/136 від 22. 04. 2022 р.).

Практика є обов'язковим компонентом програми підготовки фахівців із вищою освітою. Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення у разі одержання необхідного обсягу практичних знань і умінь відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 106. Географія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України № 805 від 16. 06. 2020 р).

1. Опис практики

1. Опис практики з регіонального розвитку

1.1. Характеристики практики

1.1.1. Місце практики в структурі основної освітньої програми і область застосування програми практики з регіонального розвитку

Практика з регіонального розвитку з одержання професійних навичок належить до дисциплін за вибором (цикл професійної підготовки) та є важливим елементом в структурі основної освітньо-професійної програми підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 106. Географія освітньою програмою «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток». Програма практики визначає її зміст, обсяг і порядок проходження студентами.

1.1.2. Форми проведення практики з регіонального розвитку

Практика з регіонального розвитку являє собою вид навчальних занять, орієнтованих на професійно-практичну підготовку майбутніх фахівців, що навчаються, шляхом: особистої участі студента в діяльності установ і організацій різних форм власності; виконання індивідуальних завдань.

1.1.3. Вимоги до баз практики з регіонального розвитку

У якості бази практики з регіонального розвитку виступають науково-дослідні організації та інститути, агенції та центри з дослідження регіонального розвитку, управління та департаменти з регіонального/соціально-економічного/економічного/соціального розвитку при обласних та міських адміністраціях, управління та департаменти стратегічного планування та прогнозування при обласних та міських адміністраціях, управління та департаменти з регіональної/соціально-економічної/економічної/соціальної політики при обласних та міських адміністраціях, інші установи, профіль роботи яких збігається з фахом і з якими укладено договір про проведення практики з регіонального розвитку. За умови неможливості проходження практики на базі зазначених установ (суворі карантинні обмеження, правовий режим воєнного стану тощо), студент прикріплюється до кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

1.2. Мета практики – закріплення знань, одержаних у процесі вивчення загальних та спеціальних навчальних дисциплін протягом всього навчання в бакалавратурі, засвоєння і закріплення фахових професійних умінь та навичок практичної діяльності у предметній галузі регіонального розвитку та його проблем, регіональної політики, стратегічного планування та прогнозування регіонального розвитку. Під час проходження практики з регіонального розвитку студент стає учасником практичної діяльності, спостерігає й аналізує різні сторони роботи фахівців-практиків у галузі регіонального розвитку та його проблем, регіональної політики, стратегічного планування та прогнозування; вчиться проводити власні дослідження регіонального розвитку та його проблем, пропонувати варіанти їх вирішення, будувати стратегії регіонального розвитку на різних територіальних рівнях.

1.3. Основні завдання практики:

- ознайомлення з діяльністю бази практики, її структурою та напрямками діяльності;
- ознайомлення з основними нормативно-правовими документами в галузі регіонального розвитку та його проблем, регіональної політики, стратегічного планування та прогнозування регіонального розвитку;
- розвиток у студентів-практикантів інтересу до питань дослідження регіонального розвитку та управління ним, суспільно-географічного планування та прогнозування регіонального розвитку;
- знайомство з конкретними умовами сучасної професійної діяльності фахівця з регіонального розвитку;
- вивчення передового досвіду з управління регіональним розвитком, суспільно-географічного планування та прогнозування регіонального розвитку, його використання у професійній діяльності;
- формування професійних здібностей на основі досвіду практики з регіонального розвитку та формування навичок самоосвіти і самовдосконалення;
- виконання студентом-практикантом покладених на нього посадових обов'язків з метою закріплення знань, умінь та навичок, формування професійних компетентностей фахівця з регіонального розвитку.

1.4. Кількість кредитів – 6.

1.5. Загальна кількість годин – 180.

1.6. Характеристика практики	
Дисципліна за вибором	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
4-й	
Семестр	
7-й	

1.6. Перелік компетентностей, що формує практика з регіонального розвитку:

СФОРМОВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ:

ЗК01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК07. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК08. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК09. Здатність працювати автономно.

спеціальні (фахові) компетентності:

СК02. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

СК03. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах.

СК06. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.

СК08. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати.

СК09. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

СК13. Здатність проводити дослідження регіонального розвитку та різних аспектів територіальної організації суспільства.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує практика з регіонального розвитку:

ПР01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

ПР04. Аналізувати географічний потенціал території

ПР05. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук.

ПР14. Планувати, організовувати і проводити стаціонарні, напівстаціонарні та польові географічні спостереження.

ПР15. Аналізувати різні аспекти територіальної організації життєдіяльності суспільства.

ПР16. Проводити аналіз регіонального розвитку та давати оцінку регіонального потенціалу.

1.8. Пререквізити: «Науково-природнича картина світу», «Основи суспільної географії», «Регіональний розвиток та планування територій», «Географія населення та розселення», «Фізична географія України».

2. Зміст та організація практики з регіонального розвитку

Зміст практики з регіонального розвитку студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти визначається її метою. З одного боку, він передбачає збір фактичного матеріалу і проведення досліджень, необхідних для підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра, з

іншого – включає в себе сукупність робіт, які необхідно виконати на робочому місці конкретної бази практики з метою підвищення професійно-кваліфікаційного рівня практиканта.

При проходженні практики студент-практикант зобов'язаний виконувати правила внутрішнього розпорядку установи, суворо дотримуватися трудової дисципліни, приймати участь у громадському житті трудового колективу установи.

Щоденна робота студента-практиканта полягає у збиранні та вивченні інформаційних матеріалів за програмою практики, виконання трудових обов'язків на робочому місці, оформленні документації, заповненні щоденника практики з регіонального розвитку, який видається студенту на початку практики.

Керівництво практикою з регіонального розвитку здійснюється досвідченими викладачами кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна і призначеним фахівцем від установи та передбачає консультування з питань дослідження регіонального розвитку, контролювання виконання програми практики та дотримання трудової дисципліни.

Тематичний план практики з регіонального розвитку

Розділ 1. Підготовчий етап практики

У ході даного етапу практики передбачено:

1. **Вступ.** Ознайомлення з програмою практики. Інструктаж з техніки безпеки. Отримання індивідуальних завдань. Доведення до студентів змісту індивідуальних завдань.
2. Вивчення нормативно-правових документів у галузі регіонального розвитку та його проблем, регіональної політики, стратегічного планування та прогнозування. Складання їх бібліографічного списку.
3. Вивчення світового та вітчизняного досвіду, статей у фахових виданнях та тез доповідей конференцій, присвячених регіональному розвитку та його проблемам, регіональній політиці, стратегічному плануванню та прогнозуванню. Складання бібліографічного списку літератури.

Розділ 2. Знайомство з організаціями, які займаються дослідженнями регіонального розвитку України

1. Знайомство з організаціями, які займаються дослідженнями регіонального розвитку України – науково-дослідними організаціями та інститутами, агенціями та центрами з дослідження регіонального розвитку, управліннями та департаментами з регіонального/соціально-економічного/економічного/соціального розвитку при обласних та міських адміністраціях, управліннями та департаментами стратегічного планування та прогнозування при обласних та міських адміністраціях, управліннями та департаментами з регіональної/соціально-економічної/економічної/соціальної політики при обласних та міських адміністраціях тощо. Складання узагальнюючої таблиці з не менше 10-и таких організацій:

**Організації, які займаються дослідженнями
регіонального розвитку України**

Назва організації	Електронна адреса офіційного сайту	Мета і завдання діяльності	Напрями діяльності

2. Знайомство з базою практики та підготовка стислої інформації про неї:
- а) загальні відомості (назва, юридична адреса, підпорядкованість, мета та завдання діяльності тощо);
 - б) структура – горизонтальний (кількість та назви підрозділів, відділів) та вертикальний поділ праці;
 - в) відомості про відділ, в якому студент проходив практику (назва, мета та завдання діяльності);
 - г) посадові обов'язки працівників.

Розділ 3. Виконання обов'язків за фахом, виконання індивідуального завдання

У ході даного етапу практики студент:

1. Виконує посадові обов'язки за фахом.
2. Виконує індивідуальне завдання:

Обрати на вибір проблему регіонального розвитку України. Підготувати науково-дослідницький проєкт на тему: «..... проблеми регіонального розвитку України» (один проєкт на робочу групу до 5-и осіб). Проєкт має включати презентацію (не менше 20-и слайдів) і до неї доповідь (до 5-и аркушів основного тексту) з однієї з проблем регіонального розвитку України. Для цього необхідно вибрати проблему, актуальну для України та розкрити її сутність, причини і фактори, географію цієї проблеми в Україні, тобто для яких регіонів ця проблема стоїть найбільш гостро, а в яких регіонах, навпаки, найсприятливіша ситуація, шляхи подолання проблеми тощо. Всі твердження і висновки мають бути підтвердженні сучасною статистикою, графічними зображеннями (графіками, діаграмами, гістограмами тощо), відповідними картосхемами. Доповідь має розкривати і доповнювати зміст презентації. Вона повинна мати титульний аркуш, план або зміст, основний текст, висновки, список використаних джерел.

Орієнтовний перелік проблем регіонального розвитку України для науково-дослідницького проєкту:

- а) демографічні проблеми (низька народжуваність («виродження» нації), висока смертність («вимирання» нації), від'ємний природний приріст (депопуляція населення), висока дитяча смертність, низький сумарний коефіцієнт народжуваності, майже найнижча в Європі очікувана тривалість життя при народженні, деформація статеві-вікової структури населення («старіння» населення, високий медіанний вік населення, переважання жінок), низька шлюбність, висока розлучуваність тощо);
- б) міграційні проблеми (проблеми міграційної привабливості регіонів, регіони-донори та регіони-реципієнти, проблема міграцій між сільською місцевістю та містами,

трудова еміграція населення України до країн світу, вимушене внутрішнє переміщення населення внаслідок війни тощо);

в) соціальні проблеми (гендерна нерівність; низький рівень та умови життя населення, бідність; доступність житла (високі ціни на нерухомість, нестача соціального житла); етнічні та релігійні конфлікти; соціальні хвороби (наркоманія та алкоголізм, ВІЛ-інфекція та СНІД, туберкульоз, суїцидність, аборти тощо); професійна захворюваність, професійний травматизм і професійна смертність; трудові конфлікти; безробіття; деформація трудового ринку (невідповідність професійної підготовки потребам економіки, тіньова зайнятість, нестабільні умови праці); інвалідність, незадовільний стан людей з обмеженими можливостями; соціальна ізоляція літніх людей (відсутність підтримки, дискримінація за віком); цифровий розрив (нерівний доступ до цифрових технологій, особливо у сільській місцевості); злочинність; мігранти, біженці і внутрішньо переміщені особи; корупція; недоступність та низька якість медичного обслуговування; проблеми освіти і науки; сирітство; дитяча безпритульність; неблагополучні сім'ї та домашнє насильство тощо);

г) економічні проблеми;

д) інвестиційні та зовнішньоторгівельні проблеми;

е) проблеми інноваційної діяльності;

ж) екологічні проблеми;

з) екістичні (розселенські) проблеми;

і) проблеми адміністративно-територіального устрою;

к) проблеми раціонального розміщення галузей господарства та ефективності регіонального розвитку;

л) масштаби руйнувань внаслідок повномасштабної війни.

Цей перелік орієнтовний і може бути доповнений студентами після узгодження з керівниками практики.

3. Оформляє звітність.

4. Підбиває підсумки проведеної практики, розкриває її результати відповідно до поставлених мети та завдань.

5. Захищає результати практики на засіданні кафедри у встановленому порядку.

3. Структура практики з регіонального розвитку

Назви розділів	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		ауд. (дист.)	кам.	інд.	с.р.
Розділ 1. Підготовчий етап практики					
Разом за розділом 1	34	4			30
Розділ 2. Знайомство з організаціями, які займаються дослідженнями регіонального розвитку України					

Разом за розділом 2	30	10	10		10
Розділ 3. Виконання обов'язків за фахом, виконання індивідуального завдання					
Разом за розділом 3	116	26	20	50	20
Усього годин	180	40	30	50	60

4. Теми аудиторної, камеральної та індивідуальної роботи

№ з/п	Назва теми аудиторної роботи	Кількість годин, денна форма
1	Установча конференція з практики з регіонального розвитку	4
2	Відвідування бази практики, знайомство з її діяльністю	10
3	Виконання обов'язків на конкретному робочому місці	22
4	Захист результатів практики на засіданні кафедри у встановленому порядку	4
Всього		40
№ з/п	Назва теми камеральної та індивідуальної роботи	Кількість годин, денна форма
1	Знайомство з базою практики	5
2	Робота з документацією бази практики	5
3	Робота над науково-дослідницьким проєктом	40
4	Підготовка доповіді та презентації до науково-дослідницького проєкту	10
5	Формулювання висновків, оформлення звіту, щоденника практики	20
Всього		80

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин, денна форма
1	Ознайомлення з нормативно-правовими документами в галузі регіонального розвитку та його проблем, регіональної політики, стратегічного планування та прогнозування. Складання їх бібліографічного списку	15
2	Вивчення світового та вітчизняного досвіду, статей у фахових виданнях та тез доповідей конференцій, присвячених регіональному розвитку та його проблемам, регіональній політиці, стратегічному плануванню та прогнозуванню. Складання бібліографічного списку літератури	15

3	Знайомство з організаціями, які займаються дослідженням регіонального розвитку України – науково-дослідними організаціями та інститутами, агенціями та центрами з дослідження регіонального розвитку, управліннями та департаментами з регіонального/соціально-економічного/економічного/соціального розвитку при обласних та міських адміністраціях, управліннями та департаментами стратегічного планування та прогнозування при обласних та міських адміністраціях, управліннями та департаментами з регіональної/соціально-економічної/економічної/соціальної політики при обласних та міських адміністраціях тощо. Складання узагальнюючої таблиці з не менше 10-и таких організацій	10
4	Систематизація зібраної інформації	20
Всього		60

6. Методи контролю

Підготовка студентами звіту з практики з регіонального розвитку та захист результатів практики на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця.

Звіт з практики з регіонального розвитку має включати результати виконання всіх завдань, що передбачені програмою практики:

- щоденник практики;
- бібліографічний список нормативно-правових документів у галузі регіонального розвитку та його проблем, регіональної політики, стратегічного планування та прогнозування;
- бібліографічний список літератури, присвяченої регіональному розвитку та його проблемам, регіональній політиці, стратегічному плануванню та прогнозуванню;
- узагальнююча таблиця з організаціями, які займаються дослідженнями регіонального розвитку України;
- інформація про базу практики;
- індивідуальне завдання;
- висновки щодо проходження практики.

7. Схема нарахування балів

Вид роботи	За звітну документацію
Кількість балів	100 б.
Розбаловка за видами роботи	Виконання обов'язків за фахом, виконання всіх завдань практики – до 70 б. Оформлення звіту з практики згідно з наданими вимогами – до 15 б. Захист результатів практики на засіданні кафедри – до

	15 б. До захисту допускаються студенти, які виконали програму практики, представили звіт згідно з установленою формою.
--	--

Критерії оцінювання результатів практики з регіонального розвитку

Виконання обов'язків за фахом, виконання всіх завдань практики	Оформлення звіту з практики згідно з наданими вимогами	Захист результатів практики на засіданні кафедри
70 б.	30 б.	20 б.
оцінка керівника практики від установи-базу практики – до 10 б.	Грамотність оформлення текстового матеріалу – до 5 б.	Якість і повнота розкриття тематики дослідження та результатів практики під час виступу – до 5 б.
оцінка керівника практики від університету – до 60 б.: - якість виконання посадових обов'язків та характеристики бази практики – до 15 б. - теоретико-методичний рівень виконання всіх завдань практики – до 20 б. - практичний рівень виконання всіх завдань практики – до 25 б.	Якість оформлення графічного матеріалу – до 5 б.	Відповідність отриманих висновків до завдань практики – до 3 б.
	Якість оформлення і повнота списку використаних джерел інформації – до 5 б.	Відповіді на запитання студентів та викладачів – до 5 б.
		Участь у дискусії – до 2 б.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою для дворівневої шкали оцінювання
50-100	зараховано
1-49	не зараховано

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Барановський М. О. Наукові засади суспільно-географічного вивчення сільських депресивних територій України. Ніжин, 2009. 396 с.
2. Барановський М. О. Економічна та соціальна географія України: реальний сектор економіки: навчальний посібник. Ніжин : Видавець Лисенко М.М., 2018. 376 с.

3. Гринів Л. С., Кічурчак М. В. Національна економіка України : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 470 с.
4. Відбудова України: принципи та політика. За ред. Ю. Городніченка, І. Сологуб, Беатріс Ведер ді Мауро. *Центр досліджень економічної політики (CEPR)*. 2022. 508 с.
5. Гукалова І. В. Якість життя населення України: суспільно-географічна концептуалізація : монографія. Київ, 2009. 346 с.
6. Гусєва Н. В. Практикум з проблем регіонального розвитку : методичні рекомендації до аудиторної та самостійної роботи магістрантів, які навчаються за спеціальністю 106. Географія освітньо-професійною програмою «Економічна та соціальна географія». Харків, 2018. 151 с. Режим доступу : <http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/Метод-вказівки-з-проблем-РР.pdf>
7. Гусєва Н., Маляренко К., Лимар О. Пріоритетні сфери і галузі економіки України: трансформації в умовах війни. *Часопис соціально-економічної географії: міжрегіональний збірник наукових праць*. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. Вип. 36. С. 75-80.
8. Економіка відновлення : навчальний посібник. За ред. В. І. Грушка. Київ : Університет економіки та права «КРОК», 2023. 221 с.
9. Економічне відродження через індустріальний розвиток України. Харків : Повноколір, 2020. 433 с.
10. Корінець Р. Сільський розвиток : посібник для фахівців з аграрного та сільського розвитку територіальних громад. Київ, 2023. 158 с.
11. Литвин С. Х., Добровольська В. В. Підготовка дослідницького проєкту та презентація результатів наукових досліджень : підручник. Київ : НАКККиМ, 2022. 253 с.
12. Лопатченко І. М. Територіальна організація влади в Україні: конспект лекцій. Харків : ФО-П Леонов Д.С., 2020. 102 с.
13. Маруняк Є. О. Глобалізація та її вплив на розвиток регіонів України. Київ : Реферат, 2007. 224 с.
14. Мезенцев К. В., Підгрушний Г. П., Мезенцева Н. І. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність та поляризація : монографія. Київ : Прінт сервіс, 2014. 132 с.
15. Мезенцев К. В. Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку : монографія. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2005. 253 с.
16. Підгрушний Г. П. Промисловість і регіональний розвиток України : монографія. Київ : Інститут географії НАН України, 2009. 300 с.
17. Пістун М. Д., Мельничук А. Л. Сучасні проблеми регіонального розвитку : навчальний посібник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2010. 286 с.
18. Покляцький С. А. Умови життя населення великих міст України: суспільно-географічне дослідження. Київ: Наукова думка, 2016. 184 с.
19. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : монографія. За ред. З. С. Варналія. Київ : Знання України, 2005. 498 с.
20. Смаль В. В. Трансформація господарства постіндустріальних країн: наукові засади суспільно-географічного дослідження. Київ : Київський нац. ун-тет імені Тараса Шевченка, 2011. 370 с.

21. Смаль І. Економічна і соціальна географія України : навчальний посібник. Ніжин Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2009. 287 с.
22. Томарева-Патлахова В. В. Моделі регіонального розвитку в контексті економічних реформ. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2013. № 1. С. 76-80. Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/drep_2013_1_17.pdf
23. Територіальна структура господарства і розселення населення в Україні. За ред. В. П. Нагірної. Київ : Акад. праці і соц. відносин Федер. проф. спілок України, 2010. 280 с.
24. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С. Планування території : навчальний посібник. Херсон : Грін Д. С, 2014. 268 с.
25. Топчієв О.Г., Мальчикова Д. С., Яворська В. В. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики: навчальний посібник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 372 с.
26. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін : колективна монографія. За ред. К. Мезенцева, О. Олійника, Н. Мезенцевої. Київ : Видавництво «Фенікс», 2017. 438 с.

Допоміжна література:

1. Бондар О. В. Інноваційна політика України в контексті сталого розвитку та євроінтеграції. *Стратегія інноваційного розвитку економіки*. 2011. С. 13-16. Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2011_6/13.pdf
2. Безпека регіонів України і стратегія її гарантування. Т.1. Природно-техногенна (екологічна) безпека. За ред. Б. М. Данилишина. Київ : Наукова думка, 2008. 391 с.
3. Бутко М. П. Регіональна економіка в модернізаційному форматі: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2023. 432 с.
4. Возняк Г. В. Сучасні теорії та парадигми регіонального розвитку: практичний вимір для України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. трав. (Вип. 5). С. 671-677. Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/138.pdf>
5. Гудзеляк І. І. Географія населення : навчальний посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 232 с.
6. Гусєва Н., Немець О. Інвестиційна привабливість України в умовах війни. *Часопис соціально-економічної географії : міжрегіональний збірник наукових праць*. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. Вип. 35. С. 7-19.
7. Дегтярьова І. Теорії регіонального розвитку та їх еволюція як основа сучасного регіонального управління. *Вісник Національної академії державного управління*. 2010. № 4. С. 141-148. Режим доступу : <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2010-4-20.pdf>
8. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія. За ред. З. С. Варналія. Київ : НІСД, 2007. 768 с.

9. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі XX-XXI століть: нові пріоритети. Київ : Наукова думка, 2006. 512 с.
10. Дністрянський М. С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики : монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 490 с.
11. Дудник І. М., Литовченко І. В. Суспільно-екологічне районування території (географічний підхід) : монографія. Київ : ІМВ НАУ, 2011. 189 с.
12. Запотоцький С. П. Регіональна конкурентоспроможність: суспільно-географічні засади формування: монографія. Київ: Бізнес Медіа Консалтинг, 2012. 424 с.
13. Іжа М. М., Приходченко Л. Л., Саханенко С. Є. та ін. Регіональне управління : навчальний посібник. За заг. ред. Л. Л. Приходченко. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. 652 с.
14. Інновації в Україні: Європейський досвід та рекомендації для України. Том 3. *Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів. Остаточний варіант (проект від 19. 10. 2011 р.)*. Київ : Фенікс, 2011. 76 с. Режим доступу : http://kneu.edu.ua/userfiles/our_partners/gudrun/3-UA.pdf
15. Інноваційно-інвестиційна і технологічна безпека трансформації регіональних економічних систем. За ред. М. А. Хвесика. Київ : Наукова думка, 2013. 487 с.
16. Котикова О. І., Горобченко О. А., Олійник Т. Г., Крилова І. Г., Мельник І. О., Купчишина О. А. Національна економіка: навчальний посібник (у рисунках, схемах і таблицях). Миколаїв : Іліон, 2020. 196 с.
17. Мезенцева Н. І., Кривець О. О. Гендер і географія в Україні : монографія. Київ : Ніка-Центр, 2013. 194 с.
18. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки: методи просторового аналізу : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 170 с.
19. Немець К. А., Немець Л. М. Просторовий аналіз у суспільній географії: нові підходи, методи, моделі: монографія. Харків: РВВ ХНУ, 2013. 189 с.
20. Немець Л. М. Стійкий розвиток: соціально-географічні аспекти (на прикладі України) : монографія. Харків : Факт, 2003. 383 с.
21. Немець Л., Мезенцев К., Гусєва Н., Мезенцева Н., Мельничук А., Немець К., Сегіда К. Соціальна географія: підручник. За ред. Л. Немець та К. Мезенцева. Київ-Харків, 2019. 305 с.
22. Пилипенко І. О., Мальчикова Д. С. Методики суспільно-географічних досліджень (на матеріалах Херсонської області) : навчальний посібник. Херсон : ПП Вишемирський В.С., 2007. 112 с.
23. Регіональна економіка : навчальний посібник. 2-е видання. За ред. В. К. Збарського і В. І. Мацибори. Київ : Каравела, 2023. 280 с.
24. Тихомирова Є. Б. Моделі регіональної політики ЄС. Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pmv/2011_3/p053.pdf
25. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики : навчальний посібник. Одеса : Астропринт, 2005. 632 с.
26. Яворська В. В. Регіональні геодемографічні процеси в Україні : монографія. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2013. 384 с.

27. Шаблій О. І. Основи суспільної географії: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 296 с.
28. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 744 с.
29. Niemets L., Husieva N., Sehida K., Kraynukov O., Lohvinova M., Suptelo O. Forced internal displacement in Ukraine: realities, socio-economic problems, perspectives. «*Vision 2020: Education Excellence and Innovation Management through*»: *The International Business Information Management Conference (33rd IBIMA) (Granada, Spain 10-11 April, 2019)*. Editor Khalid S. Soliman.
30. Husieva N., Niemets O. Investment policy of Ukraine during a full-scale war: priority measures and future prospects. *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series Geology, Geography Ecology*. 2024. Issue 60. P. 199-214.
31. Kliuchko L., Bedriy E., Kucheriava H., Husieva N. Urbicide in Eastern Ukraine (case study of the city of Kharkiv, Ukraine). *Achieving Sustainability in Ukraine through Military Brownfields Redevelopment*. Oradea-Kharkiv, 2023.
32. Niemets L., Husieva N., Suptelo O., Sehida K., Kravchenko K. Research of brownfields and greyfields of the city: theory and practice. «*Vision 2020: Sustainable Economic Development and Application of Innovation Management from Regional expansion to Global Growth*»: *The International Business Information Management Conference (32nd IBIMA) (Seville, Spain 15-16 November, 2018)*. Editor Khalid S. Soliman. P. 409-435.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Дайджест відновлення України. *ОФІС РЕФОРМ Кабінету Міністрів України*. Режим доступу: <https://rdo.in.ua/daydzhest-vidnovlennya-ukrayiny>
2. Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Режим доступу: <http://ird.gov.ua/>
3. Державна служба статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Режим доступу: https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2020/10/22/POSTANOVA_KMU_695_DSRR_2027.pdf
5. Децентралізація. Режим доступу: <https://decentralization.ua/>
6. Закон України від 9 липня 2022 року № 2389-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій». *Верховна Рада України*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text>
7. Закон України від 4 березня 2004 року № 1580-IV «Про затвердження Загальнодержавної програми розвитку малих міст». *Верховна Рада України*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1580-15#Text>
8. Електронна бібліотека авторефератів дисертацій. *Електронний фонд Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/_scripts/wwwi32.exe/%5Bin=_scripts/ep.in%5D
9. Індекс інвестиційної привабливості України, 2013-2024 роки. *European Business Association*. Режим доступу: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analityka/>

10. Індустріальні парки в Україні. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. Режим доступу : <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=6463d3ba-aa13-4e54-8db9-0f36642c43d9&tag=IndustrialniParkiVUkraini>
11. Інститут регіонального розвитку. Режим доступу : <https://www.institute.lviv.ua/>
12. Міжнародний центр перспективних досліджень. Режим доступу : <https://www.icps.com.ua/>
13. Міністерство цифрової трансформації України. Режим доступу : <http://dknii.gov.ua>
14. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>
15. Міністерство розвитку громад та територій України. Режим доступу : <http://minregion.gov.ua>
16. Національний інститут стратегічних досліджень. Режим доступу : <https://niss.gov.ua/>
17. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. *Електронний фонд Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua:8080/dspace/>
18. Національна економічна стратегія України на період до 2030 року. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>
19. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. Режим доступу : <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/peretvorenniya-nashoho-svitu-poryadok-dennyu-u-sferi-staloho-rozvytku-do-2030-roku>
20. ПРООН Україна. Режим доступу : <https://www.undp.org/uk/ukraine>
21. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. Режим доступу : <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/stratehiya-staloho-rozvytku-ukrayiny-do-2030-roku>
22. Advantage Ukraine. Режим доступу : <https://advantageukraine.com/ua/>